

**SREČATI SE Z
BRATI
IZ AMERIKE JE
TRNO VESELO**
str. 5

**Z MOTORA
NA ODER**
str. 8

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 21. marca 2002 * Leto XII, št. 6

Óriszentpéter: odprt nacionalni park Órség

Da bi se lahko pogovarjali s prenosnim telefonom

Premier Viktor Orbán je v Óriszentpéturu v petek, 8. marca odprl nacionalni park Órség, v katerem je 44 naselij, tudi vse porabske vasi. Na zelo dobro obiskani slovesnosti se je zvrstilo več govornikov, ki so drug za drugim poudarjali pomen narodnih parkov na Madžarskem, od prvega hortobaškega do tega v Órségu. Poslanec Zsolt Németh je pomen nacionalnega parka ob meji primerjal s pomenom nove železniške povezave med Madžarsko in Slovenijo. Povedal je tudi, da se z nacionalnim parkom uresničuje želja prebivalcev, ki tu živijo, kajti s tem so se hkrati - tako poslanec - odločili za kakovostnejši razvoj in ohranitev naravnih in drugih značilnosti v pokrajini.

Ministrski predsednik Viktor Orbán ocenjuje, da je Madžarska sposobna ohraniti svoja naravna bogastva, čeprav se s tem ne loteva preproste naloge. Premier je poudaril, da bodo nacionalni parki ena najpomembnejših sestavin madžarskega gospodarstva v 21. stoletju. Ta v Órségu pa bo tudi dejavnik sodelovanja s Slovenijo, je povedal dobro (in predvolilno) razpoložen ministrski predsednik.

V Óriszentpéturu so pripravili razstavo domače obrti, denimo iz slame, lončarka pa je pokazala, kako nastane posoda iz gline. Nekaj dni prej pa so v sombotelskem muzeju Savaria odprli razstavo, ki prikazuje naravne in kulturne značilnosti Órséga in Porabja.

Do sem pišemo o protokolarnem dogajanju v Óriszentpéturu, medtem ko nacionalni park s svojimi pravili močno posega v ravnanje prebivalcev, ki v njem živijo. Prebivalci so ponosni na ljudsko arhitekturo v neokrnjeni naravi, na rastline, ki drugje ne rastejo pa tudi na živalski

svet, toda ljudje morajo in želijo živeti primerno siceršnji razvojni stopnji in ravni v okoljih, kjer ni te vrste omejitev. Država bo namenjala denar za sofinanciranje, če se bodo kmetje odločili za pridelovanje lanu ali bodo pripravljeni pokositi travnik z ročno košnjo. Morda bodo lahko dražje prodali nekatere kmetijske pridelke in sadje, če bodo zrasli na njivah brez umetnih gnojil in kemijskih zaščitnih sredstev.

Nacionalni park je v prihodnosti razvojna prednost za Porabje, čeprav prihajajo iz slovenskih krajev načelna in konkretna opozorila, da vse ni tako, kakor bi naj bilo. Tako je nesporemljivo, da država govori o nacionalnem parku Órség, nikjer pa ne omenja Porabja, čeprav so na lično vabilo tokrat pravilno napisali, da bo v kulturnem programu nastopila gornjeseniška slovenska plesna skupina s porabskimi slovenskimi plesi. Torej ne gre za tako zelo znanstveno ustaljen (in nesporemljiv) termin Vendvidék/Vendska krajina, kakor se vse pogosteje uporablja v različnih publikacijah (tudi v zloženki o nacionalnem parku) in na prospektih za Porabje (Rábavidék) neustrezen izraz.

Očitne in zaskrbljujoče so razlike v stopnji gospodarskega razvoja, kjer Porabje zaostaja za Órségom. In »pojasnilo« naslova: kako naj na Gornjem Seniku razumejo ali sprejmejo odločitev vodstva nacionalnega parka, da ne dovoli postavitve pretvornika, ki bi omogočal telefoniranje s prenosnimi telefoni. S tovrstnimi potezami vodstvo ne bo ustvarilo dobrega sožitja med prebivalstvom in naravo v nacionalnem parku.

Ernest Ružič

Meja, ki ločuje in združuje/A határ, amely elválaszt és összeköt

Med 4. in 8. marcem je Univerza v Pécsu že drugič organizirala »Znanstvene dneve v času cvetenja mandljevecev/Mandulavirágzás tudományos napok«. V okviru tega so potekale posamezne konference na različne teme z udeležbo strokovnjakov iz različnih znanstvenih disciplin. 5. marca je potekal znanstveni posvet z naslovom »Meja, ki lo-

čuje in združuje«. Predavatelji so v svojih predavanjih analizirali položaj območij na obeh straneh madžarsko-slovenske meje v preteklosti in danes z več vidikov (prikaz zgodovine, javna uprava v preteklosti, etnični položaj, promet, legalni in ilegalni prestopniki meje, turizem, čezmejne stiki itd.). Čezmejne stike obmejnih območij med slovenskimi

vasmi v Porabju in na Goričkem sta predstavili Marija Kozar Mukič, višja kustosinja, etnologinja Muzeja Savaria v Szombathelyu in Katarina M. Hirnök, znanstvena sodelavka Inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani. Katarina M. Hirnök je v svojem uvodnem referatu analizirala tendence po oviranju in spodbujanju čezmejnih stikov porabskih

Slovencev po l. 1920. Marija Kozar Mukič pa je predstavila kulturno in politično organiziranost porabskih Slovencev zlasti po l. 1990.

»Predstavitev in analiza območij na madžarsko-slovenski meji z več zornih kotov lahko prispeva k obnovitvi prejšnjih gospodarskih in osebnih stikov ter k ponovni povezanosti

razdruženih pokrajin,« so med drugim napisali organizatorji o predstavitvi teme znanstvenega posveta v programu. Zanimivo bi bilo zvedeti tudi stališče prebivalcev (ne glede na narodnostno pripadnost) obmejnih območij o tem, kako so živeli in živijo ob meji oziroma z mejo.

KMH

Vloga porabskih Slovencev v prekomernem povezovanju

(Povzetek predavanja Katarine M. Hirnök)

Glede na značilnosti (čas nastanka, fizična-geografska podoba, družbenoekonomska razvitost, intenzivnost pretoka ljudi, blaga, informacij itd.), po katerih se obmejna območja med Slovenijo in onstran meje, kjer živijo Slovenci, razlikujejo, lahko uvrščamo obmejno območje med Porabjem (Madžarska) in Goričkim (Prekmurje) med najmlajše, zaradi svoje zaprtosti in večdesetletne odrezanosti od matične države Slovenije najmanj odprto in najmanj razvito. Na zaprtost in nerazvitost Porabja in na oviranje čezmejnih stikov so vplivali predvsem izoliranost Porabja, zaprtost državne meje; značilnosti poselitvenega območja, šibka številčnost prebivalstva; gospodarska nerazvitost, periferenost območja; šibka mreža manjšinskih izobraževalnih ustanov ter pomanjkanje manjšinskih izobražencev; neustrezna pravna zaščita in slaba infrastruktura.

Med dejavnike, ki vplivajo na pospeševanje prekomernega sodelovanja, lahko štejemo: postopno odpiranje obmejne območja (odprtje meddržavnega mejnega prehoda Martinje-Gornji Senik l. 1992, načrtovan mejni prehod Čepinci-Verica), izboljšanje prometne infrastrukture na obeh straneh meje; kulturno in politično organiziranost Slovencev po l. 1990; dobre odnose med Madžarsko in Slovenijo na državni ravni in na ravni obmejnih območij. O medsebojnem oziroma čezmejnem sodelovanju med porabskimi lokalnimi samoupravami in občinami na Goričkem lahko govorimo šele od odprtja mejnega prehoda Martinje-Gornji Senik. Na nekaterih področjih (npr. gospodarstvo, turizem; kultura in izobraževanje; šport, neformalni stiki) se že kažejo določeni rezultati.

Ena izmed sklepnih ugotovitev je, da so novi procesi in nove možnosti nedvomno mobilizirali obmejna območja na obeh straneh meje, toda neugodnosti obmejnih območij ni moč preseči v takem kratkem časovnem obdobju. Dolgoročni načrti razvijanja obmejnih območij in medsebojnega sodelovanja bi prav gotovo prispevali k temu, da bi obmejna območja postala organski del potencialne evroregije s središči na Goričkem in v Porabju.

Vpliv meje na življenje v Porabju

(Povzetek predavanja Marije Kozar)

Po trianonski mirovni pogodbi jih je od prejšnjih 80 vasi ostalo v monostrskem okraju 37. K tem so priključili še tri iz bivšega mursko-sloboškega okraja. Zaradi tega so okraj l. 1924 preimenovali v *»Monostrsko-murskosoboški okraj«*. Zaradi priključitve nekaterih vasi k Jugoslaviji in Avstriji so bili preurejeni tudi notariati. Gornji Senik je ostal sedež notariata, ki so mu pripadali samo Ritkarovci. Matjaševci, Trdkova, Čepinci in Markovci so spadali k Sloveniji (Jugoslaviji). V števavnem notariatu so ostale vasi Andovci, Verica in Otkovci. Sakalovci in Slovensko ves so priključili k Dolnjemu Seniku. Pred Trianomom je *»gornjeseniška župnija«* obsegala še vasi Martinje, Trdkovo in Čepince, ki so danes v Sloveniji. Ritkarovci so do leta 1919 pripadali župniji Veliki Dolenci.

Dražavna meja je oteževala tudi življenje prebivalcev Porabja. Zaradi tega so tihotapili. *Mali šverc* peš, *veuki šverc* pa z vozom. Največ vrst blaga so pritihotapili iz Avstrije na Madžarsko (sladkor v stožcih, sol, saharin, kremen, posodo, podplate, petrolej, obleke, modrotisk, predpasnike in razno orodje). V Avstrijo so spravljali milo, meso, kokoši, prašiče, jajca ter vino v sodih. (Sode so kotlali po gozdu čez mejo tja in nazaj ali pa so peljali

čez - skrito med gnojem, senom ipd. - z vozom, nazaj pa splavili po Rabi.) Z madžarske strani je slo v Jugoslavijo največ tobaka (*dohánski šverc*), predvsem v zameno za sveže meso. Od tam so prinašali delnove rute, moške srajce, metrsko blago in žganje.

Porabski Slovenci so desetletja - od 50. do 80. let 20. stoletja - živeli izolirani v trikotniku med železno zaveso in avstrijsko ter jugoslovansko mejo. *»Železna zavesa«* je bila sestavljena sprva iz žičnate ograje, minskega polja, preoranega mejnega pasu in iz kontrolnih pasov znotraj države. Tehnično so jo opremili v 50-100 metrov širokem pasu, ki so ga podražili.

Preoran mejni pas je bil za minkim poljem, ki je bilo med žičnato ograjo (1,5 m visoka žica na lesenih drogih v dveh vrstah). Mejni pas so preorali in skoraj vsak dan poravnali z grabljami. Oranje, branje in pletev so pomenili za vaščane možnost zaposlitve, čeprav pod nadzorom graničarjev.

Območje 50-500 metrov od meje so imenovali *»obmejni pas«*, 15 kilometrov do meje pa je bilo *»obmejno območje«*. Sem je bilo dovoljeno vstopiti le s posebnim dovoljenjem, ki so ga morali imeti tudi tisti, ki so tu hoteli graditi hiše.

Leta 1956 so na madžarsko-jugoslovansko mejo odstranili mine in žičnato ograjo, na avstrijski strani pa je še ostala žičnata ograja. Ob začetku sedemdesetih let je *»železna zavesa«* postala manj zavarovana, zamenjala jo je ograja s šibkim tokom. 1. avgusta 1989 pa so jo dokončno odstranili.

Porabski Slovenci so se kot Slovenci s svojo materinščino lahko vključevali v javno življenje šele po drugi svetovni vojni. Politična in kulturna organizacija Demokratska zveza južnih Slovanov na Madžarskem - ki je zastopala tudi interese Slovencev - je delovala od 1947 do 1990. Leta 1990 je bila na Gornjem Seniku ustanovljena Zveza Slovencev na Madžarskem. Na volitvah leta 1994 so tudi Slovenci na Madžarskem dobili možnost, da ob krajevnih samoupravah ustanovijo tudi manjšinske samouprave in Državno slovensko samoupravo.

K sodelovanju ljudi, vasi, mest in ljudstev na obeh straneh meje lahko privedejo - razen delovanja političnih in kulturnih organizacij - neposredni stiki med sorodniki, družinami in posamezniki. Zaradi tega je treba odpreti čim več mejnih prehodov oziroma odpraviti meje z vstopom Slovenije in Madžarske v *Evropsko unijo*.

Papiri pripovedajo

Sinički božji grob

Božji grob v cerkvaj je pod stranski (mellék) oltarom ali v stranski kapejli. Leko se vidi samo na veuki petek. Té grobovi tak škejo vögledati kak pravi *Kristošov grob v Jeružalemi*. Tam, na bregji Kalvarija v skali, so meli cintr tistoga cajta. Grobovi so v skalo bili nutvrezani, kak kakšne kuče. Najprva je človek stau pa v preklet (vežo),

dojnamalo, kak bi vögledo, naredo pa je tišlar Jožef Korpič iz Slovenske vesi. Lejs so v vesi vkúpđali: držina Polák, Judt, Potecz, Fiedler in Hendler. V zgodovini fare je zapisano: „od bautoša Alajosa Reinka so vse vkraj vzeli, ka so ga za kulaka meli. Un je dunk pravo, ka dá deske, kelko tarbej. Vnoči smo s poda doznosili deske, nej

po tistom pa v malo ižo. Tú so meli pri steni iz skale vövrezano stolicu kak kakšno gniške. Tú je ležo z lijenom pokriti pokojni. Grob je biu zaprejt z veuki, kraugli kamnom. Gda so 1010. prišli mohamedanci v Jeružalem so Kristošov grob dojrúžili. Po tistom so edno kapejlo zozidali tam pa posnetek (másolet) groba. Tau so vidli prauškarge pa so v Evropi po cerkvaj tó začnili postavlati božje grobove. Na veuki petek so nesli božje tejlo v božji grob oprvim frančiskani, po tistom križ, na slejdnje pa kip (szobor) mrtvoga Kristuša.

Na Dolenjom Siniki je božji grob tó tak pofarbari, liki če bi biu iz kamla, iz skale. Na steni so rdeče glažojnate krugle, v šteraj so svejče. Božji grob je dau obnauviti gospaud plebanoš Béla Török na vüzenek 1950. leta. Té je že prej 100 lejt star biu, pa iz cügla zozidani. Gospaud Török so v Pešti küpli Kristošov kip za 250 forintov. Oltar so začnili zidati en mejsed pred vüzmom. Váraški tišlar Ferenc Makoš je

ka bi policajji vidli, ka kulak deske dá popi. Dva srca je vövrezó Odón Petrovič, pofarbo pa tišlar Makoš. Na vüzenek so zgotovili. Prispevek in fotografija:

Marija Kozar

Spomini na vüzem

Približava se vüzem. Na vólko soboto je skorok vsigdar lejpi cajt, sonce lepau sije, istino, ka je zatok še nej vrauče pa veter tó vsigdar piše. Mama vtjúp spatjiva šonko, dajca, krú pa gren v korblac pa svečat nese. Dja pa oča pa v tjunja sediva pa vó na okno gledava, kak žensjte nesejo svečat mesau v cirkev. Veindrik je nej tak vólka sobota minaula, ka bi oča nej o tejm gunčo, kakšen veltji odjen je bijo gnauxsvejta v Slovenski vesi.

Zgodilo se je 1954. leta. Te je vüzem bole tjesnau bila kak zdaj, 17. apriliša je vólka sobota bila. Kak vsigdar, te je tó veter pijo, gda je odjen vövdaro kaulek 10. vóre pri Spaudnji Špajnni Nani. Ona je šte ram mejla s slamov pokrito, zatok je fejs gorelo. Völtji plameni so skorok do neba segali, veter je pa od rama do rama neso plamene. Za par minutov je skorok pau vesi gorelo. Goreli so tisti rami, steri so s slamov bili pokriti. Štirdje rami so cejlak dolazgoreli, prejdjan pa zadjen tó. Špajnnina Nanina, Küplen Kalmana, Matánarnoga Ferina pa Čalona. Tisti, steri so samo zadjen ram meli s slamov pokrito, so malo bola srečni bili. Zadjen ram je zgoro pri Šauštarni, Követini, Gläžojncini,

Dütjini pa Šklauštjini. Kak mala čüda je bila, dapa tiste rame, dej so parčnje (opeko) meli, tiste je odjen vönjau, tam se je nej mogo zgrabiti. Cejla ves je brz vtjüprilatejla. Eni so gasili, drudji so vöpatjivali iz ramov, steri so goreli

relo. Gda je odjen do Šklauštjini prišo, te so se gasilci tak branili, ka so sausadni slamnati Plejfcini ram z mokro ponjavov dolapokrili. Pa se je te stavilo. Te je že kaulek popodneva dvej vóra bila. Štiri vóre je trpelo. Štiri vóre so lidje nika

Te tau Slovenske vesi je 1954. leta dolazgoro

ali pa maro branili. Prišli so gasilci z vesi, z Varaša pa z Kermédina, sodactje pa šte delavci s ciglenca tó. Z Maudinca so tó vidli, ka ves gori. Od tistec so tó steli gasilci priditi gasit. Tam so stali pri Rabi, dapa... sodactje so je nej prejk pistili.

Nika je nej pomagalo, ka je gnaux začnilo goreti, tisto je zgo-

nej, ali samo malo mogli prauti djati, ka jim odjen vse ne uniči, ka so v cejlom življenji vtjüpsprajli, gorazozidali. Gasilci so šte cejlo nauč stražili, ka tó pa tam je šte zatok odjen vnoči pá vövdaro. Dapa že nej mauč emo. Na drudji den je dosta lidi prišlo s sausedne vesi, ka so gledali, ka se je zgodilo.

Potistim se je pa začnilo nauvo delo tistim, steri so zgoreli. Eni so na cejla nauvoga ram zozidali, eni so samo strejo vömenili. Cejla ves je vtjüpprijala, šte sodactje tó. Vsakši je pomago, gda so kaj delali. Pa na djesen je tisti devet ramov, steri so zgoreli, na nauva stalo. Zakoj je odjen vövdaro? Dosta vse so gunčali. Prej šonka se je tjujala na špajati, vrelo je, se dolatjipalo notra v odjen pa se je tista masna voda vužgala. Ka je istino bilau, tau samo tisti vejo, gde se je zgodilo.

Gda mi tau oča taguči, tak vidim na njem, ka se šte zdaj tak spaumni na tau, kak če bi včera bilau. Dja pa od leta do leta tak pošlušam tau zgodbo, kak če bi šte nikdar nej čüla.

Dočas do konca vse vözgučimo, že mama pride domau iz cirkevi, prinese posvečano šonko, ka je nigdar nej tak dobra kak na vüzem, pa stero, kak je pri našoj držini šega, samo v nedelo zazrankoma kauštamo.

B. Korpič

Dramska skupina iz Števanovec v Bogojini

Števanovska dramska skupina že več kak edno leto dela. Čtijo se že drugo igro, stero na vüzemski pondelak notapokažejo v domnjoj vesi.

Skupino je velka čest zaojda, 10. marcüša so je pozvali v Bogojino, ka bi svojo staro igro predstavili. Iz Bogojine so lani v Števanovci nastopili folkloristi in tam so vidli tau igro. Etak so ziskali Slovensko zvezo, da bi Števanovčare prosili za nastop. Skupina se je z veseljem pripravila na te nastop pa smo se napotili v lepo Bogojino. Malo smo si pred nastopom poglednili ves, lejpo cirkev pa smo prišli do kulturnoga doma, gde so nas zelo lepo sprejeli.

Program so zaključili z našo igro, ki je lejpi uspeh (siker) mejla. Deca in odrasli so se iz srca smejali pa

ploskali. Leko povejmo, ka smo se lepo »vküp segreli«. Leko ka je k timo malo vcuj pomagalo dobro vino tó, ka

smo spili v lejpoj gostilni z dobrimi spoznanci, prijatelji. Te nastop je Števanovčare eške bola navdušo, se eške z vekšim veseljem pripravljajo na nauvo igro, premiero. Zavaliyo se pa Slovenski zvezi, da njim je tau paut organizirala pa plačala.

I. Barber

Ob 80-letnici škofa dr. Jožefa Smeja

Sin duha Slovenske krajine...

... je naslovnega škofa dr. Jožefa Smeja na slovesnosti v mariborski Univerzitetni knjižnici označil dr. Stanko Zver, župnik v jubilantovem rojstnem kraju Bogojini.

V mariborski Univerzitetni knjižnici je do 15. aprila odprta razstava del ob 80. obletnici pomožnega škofa dr. Jožefa Smeja, rojenega 15. februarja 1922 v Bogojini. Razstavo je pripravil Drago Sobočan, absolvent Teološke fakultete Ljubljana, enota Maribor, odprl jo je škof dr. Franc Kramberger, za prijetno popestritev pa je poskrbel moški zbor cerkve svetega Nikolaja iz Murske Sobote. Na slovesnost so prišli tako jubilantovi rojaki iz Bogojine pa Sobočani, in lepo število gostov iz Maribora in Ljubljane.

Avtor razstave Drago Sobočan je v zloženko zapisal, da sodi škof dr. Jožef Smej med vidne slovenske ustvarjalce na več področjih. Piše pesmi in prozo, ob tem tudi prevaja literarna, strokovna in

znanstvena dela iz številnih jezikov: latinščine, grščine, hebrejščine, francoščine,

nemščine in madžarščine. Z vsem nam je jubilant velik vzgled, saj je prag pisanja prestopil že v četrtem razredu osnovne šole z dvema spisoma: Moj zajček in Zvončki na dedkovem grobu. Jubilant ob tem pravi: »Splošna trditev, da cerkev prej poraja svetnike kot pa pisatelje in druge umetnike, pravzaprav ni tako tragična.« Škof dr. Franc Kramberger pa: »Ime Jožef Smej se bo v zgodovini Prekmur-

ja bleščalo med imeni za služnih mož, kakor so Mikloš Küzmič, Jožef Košič,

Franc Ivanocy, Jožef Kleklst. in drugi.« Na razstavi so prikazani izvirni znanstveni članki, pregledni znanstveni članki, umetniški sestavki, strokovna monografija, magistrsko delo, doktorska disertacija, umetniška dela, uredniško in prevajalsko delo. Med umetniškimi izstopa roman Po sledovih zlatega peresa o Miklošu Küzmiču, zelo pisana pa je tudi prevajalska bera, deni-

mo prevod romana Géze Gárdonyija Atila, bič božji. Škof dr. Jožef Smej je desetletja povezan tudi z Madžarsko (v Sobmotelu je bil 8. decembra 1944 posvečen v duhovnika) in porabskimi Slovenci.

»Moram reči, da ne mine dan, da ne bi mislil na naše

dom Francekom Mukičem in ravnokar sem slišal tudi, da je umrla njegove gospe mati. Reči moram, da bom molil zanjo, ker mi je gospa Marija Kozar-Mukič večkrat govorila o njej. Vesel sem, da sem se lahko vedno udeležil tamkajšnjih slovesnosti. Na zadnje sem bil v

drago Porabje. Prav zdaj pišem o dr. Mirku Lenaršiču, ki je bil župnik na Dolnjem Seniku, umrl pa je v Nyőgér. Dobil sem pozdrave iz Porabja, od gospe Vere Gašpar z Gornjega Senika, gospe Irene Pavlič iz Budimpešte, govoril sem z gospo

Števanovcih, na pogrebu gospoda župnika Štefana Tótha, je v krajšem pogovoru dejal gospod škof, dr. Jožef Smej. Tudi uredništvo Porabja se pridružuje čestitkam in dobrim željam ob jubileju!

er

Istinske življenjske zgodbe

Mali Janček (2)

Lejta so brž šle edna za drugo pa je mali Janček že šest lejt star grato. Roditelji so ga v šaulo dali, trno dobro se je včijo. Vsikši zranek, prvi kak je v šaulo išo, je išo v cerkev pa je pri meši dvoro. Stari duhovnik ma je trno rad bijo, ka je tak vrli ino voren bijo.

Osem klasov je vōzopojdo, so ga v gimnazijo dali, tam se je tō trno dobro včiu. Gda je za štiri lejt maturo dola-djau, je svojoga staroga duhovnika gorapoisko pa nje-mi pravo: »Oča duhovnik, jas mam edno veliko proš-njo, če te vi tak dobri, ka te me poslūnili.« Duhovnik ga gleda pa ma etak pravi: »Moj

sinek, vej pa povej mi, ka ti tvojo dūšo teji.« »Jas bi rad k frančiškanarom (ference-sek) notri staupo,« pravi on. Duhovnik ga pa pita, ka za-koj ranč k frančiškanarom. »Jas sam vsigdar trno častijo sv. Antonina pa ščem edno mojo oblūbo spuniti. Frančiškaner mo, Kristušov srmak pa te dosta grejšni dūš leko obranim od več-noga skvarjenja,« je odgo-vorijo.

Z Boga pomočjauv se ma je zošikalo v tau šaulo titi, sfera je v Beči bila. Za pet lejt je šaulo končo, po tistim je pa doktor teologije tō gra-to.

Gda je končo, je veliko ve-selje bilau doma v vesi. Ma-juš je bijo, Marijin mejsec. Janoš se je pripravlo prvo sveto mešo aldūvati gos-podnomi Baugi. V vesi, gde je gorraso, je ešče nigdar nej bila nauva meša. Iz cejle krajine je lūstvo vkūp šlau na te velki den.

Janoš doma pri starišom v svojoj iži pri okni stoji pa z mišlenjom Baugi pa Devici Mariji hvalo da za pomauč, ka je te lejpi den zadaubo pa doživo, ka je novomešnik grato. Na dveri nakak klon-cka, se oprejo pa mati stau-pijo v ižo, v rokej edno bejlo kaštūlo drzijo. Sin Janoš čudno na mater gleda, ne

vej si premisliti, ka je zdaj tau. Mater posadi na stolec, ona pa etak pravi: »Mo' libleno dejte, jas sam dužna tebi nika priznati. Prva kak svojo nauvo mešo goraldū-ješ gospodnomi Baugi, mo-raš zvedeti, ka smo pred te-bov tak dolgo lejt v skrivno-sti držali.« Pa te ma je mati vse tapripovejdala, gde pa kak ga je ona najšla eden no-vembrski den, zazrankoma rano, gda je zvon angelsko pozdravljanje zvonijo. Poka-zala ma je kaštūlo, v steroj ga je najšla pa na steroj so se ešče zdaj poznale liture njegovga imena: Janček. Janoš je nej sto valati, dapa mati ma je pravla: »Tau je

pravica, tak si ti moj sinek grato, dar od Matere Bože, ka sam jas nej mejla deco.« Te glas, ka so ma nej oni krv-ni starišje, ma je trno žmet-no srce naredo. Tak pravi materi: »Jas mo vas tadala tak lūbo pa poštvō, kak do etigamau pa vas prosim, vi mene tō ne odstavite, jas tadala ostanem vaš sin.«

K nauvi meši zvonijo zvo-nauvge, cerkev se napuni. Približavle se najsvetejši del meše. Janoš s srca prosi Je-zuša naj poslūne njegvo vel-ko prošnjo pa ma dopusti, ka najde svojo pravo mater.

Ema Sukič
(se nadaljuje)

Srečati se z brati iz Amerike je trno veselo

Čuk Lörincné, po doma-
njom strina Kodlina Mici,
so zdaj na Dolenjom Seniki
doma, depa pred dugimi
lejtami so na Gorenjom Se-
niki živeli. O tom, kašo je
bilau žitlenje prva ipa tam
pa kaša je bila njina drži-
na, gde je vsaki trnok rad
igro na fudaj, je gučala
Mici neni.

„Zdaj že prejk štirideset lejt
smo na Dolenjom Seniki
doma. Na Gorenjom Seniki
je telko žmetnejše bilau, ka
smo mogli po brgaj ojditi, tū
smo pa zdaj spodik v vesi.
Tū je vse faj, depa v srcej
sam ge eške itak na Go-
renjom Seniki doma gé. Tau
je tō istina, ka smo mi taša
familija bili, ka pri nas vsiki
rad dobre vole biu. Oča so
igrali na fudaj pa bratke so
tō igrali. Ne eden brat, Ven-
del je nej igro, un je že po-
kojni gé, dapa eške ge sam
malo tō znala igrati. Če so
oča kama šli igrat, te smo mi
mlajši tō vsikdar z njimi šli.
Vsiški stariš svojo dekle fejs
skrb ma, depa meni je tau
dobro bilau, ka so oča igrali
pa gde so igrali, ta sam ge tō
z njimi ušla. Tak dugo sam
nej smejla tam biti kak uni,
depa malo don. Istina, ka
sam mejla dobroga brata,
Tonina, šteri je v Ameriki,
mūva sva fejs vkūper drža-
la. Mūva sva doma nut v ram
vsikdar gnako prišla, če sva
rejsan nej gnako domau pri-
šla. Tau je trnok dobro bi-
lau, ka smo tak veselili bili v
familiji. Samo naš oča so ra-
no mrlī, tak ka tisto velka
žalost bila. Bratke so pa tō
taodišli, v Merko, tak ka so
trnok daleč kraj gé. Eške dva
brata sam mejla tū na Vogr-
skom, depa obadva sta
mrla. Dva brata v Meriki sta
vkūper, ge pa več tū na
Vogrskom nemam brata.”

• *Kak je vas tisto doseg-
nilo, gda so vaši bratke odi-
šli? Znali ste, ka odidejo?*
„Tonina smo znali, ka ta dé.
Gda je revolucija bila, un je
te v Győri delo. Domau je
prišo pa od vsakšoga slo-
baud vzejo. Te je tak vsikiš

ušo, ka te je nej tak bilau, ka
ne smejš titi. Tak calau nam
je žmetno bilau, gda je odi-
šo, ka sam ge tak batežna
gratala, ka sam eške k pa-
deri mogla ojditi. Lacina, nje-
ga smo nika nej znali, ka de
un taušo. Tau je na risausko
nedelo bilau. Laci je s svojov
padaškinjov, z Marikov, stera
ma je zdaj že
žena gé, v krē-
mej biu, ka je
tam veselica bi-
la. Ge sam te
varnau na Go-
renjom Seniki
bila. Te mi je
brat pravo, ka
lekar njiva dru-
dji den k meni
prideta. Samo
pridite, ge mo
fejs rada, sam
njima pravla.
Te, gda sam do-
mau ušla, Laci
je z bodvōmi
rokami mojo
rokau tak fejs
držo pa me je
tak gledō. Ge sam tō vsikdar
znak gledala pa un me je li
gledō pa gledō. Un je tau
znau, gda mi je tak fejs ro-
kau držo, ka tau je slejdnje.

Na drugi den ge njija čakam
pa je nej bilau. Te gnauk sa-
mo mama prišla pa pri meni
Lacina iskala. Prej Lacina
nin nega pa Marina tō nej.
Te sam se včasik spakivala
pa z mamov vret sam na
Gorenji Senik ušla. Ranč nej
po pošiji, liki po lašej vse
šle, ka tak boła paulek bilau.
Najprva k Marinomi oči smo
šli. Njen oča so Lacina nej
trnok steli, ka un srmak biu.
Te sam ge očo pitala, če Mari
doma gé. On je nej vedo, gde
je či. Kodlin Lujzek so tam
paulek doma bili, te smo pa
k njim šli. Mislili smo, ka sta
tam gé, zato ka Micka, Luj-
zeka žena, mlade večkrat
nutpistila, ka tam na veran-
di sta si leko pripovejdala.
Tam sta tō nej bila. Potistom
sve z mamov domau šle pa
sve gledale, če v omari ka-
šen gvant fali. Pa tak je bilau

tō. Te smo že znali, ka sta
odišla. Včasik smo glasili, ka
te trbelo zglasiti, pa so najšli
stopnje, gde sta taprejk odi-
šla. Tak dugo smo nika nej
znali od njija. Samo za eden
mejsen meni najoprvin piso,
ka se je bojo, ka do mater
ger doma preganjali. Tak

smo zvedli, ka sta v Beči gé.
Dačas smo se fejs bodjali, ka
te so eške akne bile na gra-
njci, ka če sta mrla. Juniuša
sta odišla, juliuša sta se v Be-
či oženila, januara sta v Mer-
ko odišla, marciuša se njima
že prvi sin naraudo.
Njim zato tam sprvoga tō
nej na leki šlau, brezi vsega
tapriditi, nej rejč znati pa ni-
ka nej. Eno srečo sta mela,
ka Toni je že tam biu pa un
njima trnok dosta pomago.
Tau je pa nam velko veselje
bilau, ka 74. leta z mamov
sve že šle pa smo je pogled-
nili. Mama že sedemdeset-
dve leti stara bila pa je eške
v Merko ušla.”

• *Ka ste te čutili, gda ste od
brata najoprvin pismo
dobili?*

„Vse je bilau te! Žalost pa ra-
dost, vse. Žmetno nam celau
bilau, ka so taodišli, pri dru-
gom tali smo pa radi bili, ka
samo znali, ka živejo. Tau
nam pa radost bila. Žalost-
no je, ka je tak prišlo, depa
ka vejmo? Gda sta najoprvin

domau prišla na gledanje, te
so prej Marina oča fejs
djaukali pa te so se vōzmirili
tō, depa Laci prej njim telko
pravo, ka če bi prej te tō tak z
njima oča gučali, te bi njiva
nikdar nej po Merki ojdla.”

• *1956. leta so vaš brat
Toni disidirali, štero leto so
pa vaš drugi brat Laci
odišli?*

„Un je pa odišo 67. leta. Te
več nej tak na leki bilau, kak
gda Toni ušo. Te že fejs ne-
varno bilau, sodacke so bili
na granjci pa akne (mine),
depa njiva sta probala. Tak
sta pravla, ka prej sta ona
tau tō brodila, ka lekar mar-
geta ali pa samo eden mar-
ge, depa Baug njima poma-
go, ka sta obadva srečno
taprejk prišla.”

• *Gda so oprvin vaš brat
Laci domau prišli, so pove-
dali, gde so taprejk šli, kak
so pazili?*

„Ja, vse sta tapovedala, kak
sta se napautila. Te je ena
mlada dekla varnau mrtva
ležala na Gorenjom Seniki
pa Lacina so eške tō prosili,
ka naj škrinjo nase pa Laci
nej ušo. Uni so te že drugo
brodenje meli. Gda je mama
odišla na pokapanje, Laci
dočas doma vse vkūperspa-
kivo pa vanej v nastelnoj ūti
svoje turbe tasrano pa Mari
tō varnau tak delala. Večer
so te šli na veselico. Mari je
prej cejli vačer tam djau-
kala, Laci je pa na fudaj fejs
igro pa spejvo. Sir samo ti-
sto pesem igro, gde od rojst-
ne hišice spejvajo. Un je že
znau, ka zaka tau spejva.
Drugi so pa vidli, ka una fejs
djauče pa so mislili, ka ve-
nak zato, ka oča njej brani
Lacina. Niške tau nej brodo.
Gda je prej konec biu bala,
brat je kupo dvejdeciski glaž
ruma pa v žebko djau. Mama
tak mislila, ka prej venak za-
to, ka z Marinom očem se ške
vōmiriti pa te oči tada. Pri
Djūrinom križi na Janezo-
vom brejgi so na dvaje šli,
mama domau ušla, Laci pa
Marina domau sprvajo. Ma-
ma prej te eške brati pravla,
ka naj trnok dugo ne odi, ka

zrankma de pa rano trbelo
staniti. Te je Laci mamō na
čeli kūšno pa pravo, mati, ge
zdaj dugo ne pridem. Depa
una tau brodila, ka se z
očom vōzmiriti pa duže tam
baude. Pri Malekinaj so že
vsi spali. Te Mari brz svoje
turbe vzela, so k nam do-
mau šli pa Laci svoje turbe
tō vzejo. Laci tak pravo, ka
prva liki bi odišla, pri dveraj
med stebrom stau na pragi
pa je tak djauko, samo telko
pravo, ka zbogom, zbogom
moja draga mati, ka me je
tak žmetno bilau mater sa-
mau njati. Te tam na Jane-
zovom brejgi po Gaji sta
nutletela, prejk granice pa
te tam sta nut k Šintarnin
šla. Trnok sta se bodjala, ka
se kaj zgodi, pa gda ste sre-
čno prejk drauta, prejk grani-
ce prišla, te sta dojsela pa
tisti rum sta tam spila. Tisto
je te venak njija malo pomi-
rilo. Prejk nauči sta te pri
Šintarni bila, zrankma so pa
te njija uni tak mogli glasiti,
ka sta tam. Te so nemški fi-
nancke prišli pa so je od-
pelali. En den so je v Ženavci
meli, potistom so je pa v
lager odpelali. Laci je odo vō
delat v Beč, januara sta pa
tak v Merko odišla. Tau vsik-
dar tak dojučo pa je pravo,
ka njama kaša žmečava bila
kraj od rama titi. Tak je mi-
slo, ka se ma srce razpauči,
depa don je odišo. Tau je tak
gé, če se mladi radi majo, te
vse naredijo eden za drugo-
ga, uni so tō tak prišli. Vejpa
njim zdaj dobro dé tam pa
vse majo, depa zato se njim
tō fejs tauži po domi, fejs
radi domau pridejo. Meni je
tau tō najveško veseldje,
gda pridejo pa smo malo le-
ko vkūper. Letos se prej Laci
domau pripravla. Trnok je
že čakam. Lani je Toni doma
biu, tisto je tō trnok velka
radost bila. Tau leko po-
vejm, ka se najdi, srečati
trnok veselo, depa gda kau-
lipride cajt, ka se moremo
laučiti, tisto je pa preveč
žmetno gé. Njim pa nam tō.

Monika Dravec

OD SLOVENIJE...

Novi vodja

Novi vodja delegacije Evropske komisije v Ljubljani 55-letni Irec Erwan Fouere je s predajo poverilnih pism predsedniku države Milanu Kučanu uradno prevzel položaj. Na čelu delegacije je nasledil Nizozemca Erica van der Lindna, ki je konec februarja, dobri dve leti pred iztekom štiriletnega mandata, iz Slovenije odšel na čelo delegacije Evropske komisije na Slovaškem.

Škofovske konference

Srečanje predsednikov škofovskih konferenc JV Evrope, ki je potekalo v Celju, je ljubljanski nadškof in metropolit Franc Rode ocenil kot uspešno. Po mnenju Rodeta je prišel čas, da se na Balkanu ozdravijo rane iz preteklosti in da se zazremo v prihodnost. V ta namen so se škofje zavzeli za ustanovitev komisij zgodovinarjev, ki naj bi preučevale in skušale razplesti zapletene probleme preteklosti, zlasti 20. stoletja. Komisije naj bi s pomočjo Sveta Evrope ustanovile predvsem vlade Jugoslavije, Hrvaške ter Bosne in Hercegovine.

Pred matura

V okviru prvega izvajanja predhodnega preizkusa za poklicno matura v srednjem strokovnem in poklicno-tehniškem izobraževanju je na 158 šolah 13.224 dijakov zaključnih letnikov v soboto opravljalo predhodni preizkus iz slovenščine ali italijansko oz. madžarsko. Prav tako je 8614 dijakov zaključnih letnikov na 78 srednjih šolah z gimnazijskim programom opravljalo obvezni del predmaturitetnega preizkusa iz slovenskega ali italijanskega oz. madžarskega jezika in književnosti.

Zdravje pa družinski mir sta največjo bogastvo!

V porabski vasnjak dosta takši ljudi žive, steri so v svoji mlaščej lejtaj, pred 50 lejtami, dosta mogli trpeti. Pa z njimi so trpeli njigvi stariške, dedeki pa stare matere. Bile so držine, stere so v svojom življenji mogle vse znauva začniti. Držine, stere so v petdeseti lejtaj z doma odpelali, pregnali pa so nigdar nej zvedle, zakoj. Edno takšo žensko bi vam rada notpokazala, stera je vse tau skauzdala. **Elizabeta Geček-Kovač** je vönavčena sobolica (šivilja) in je pravi mojster, v Varaši žive.

- Múve dvej sva z edna vesi rodjene pa itak menje zna ve edne od druge, kak bi se tau šikalo.

„Sama ne vejim, gde se začnem, depa pravica je tau, ka gdakoli kaj permišlavam od svoje usode, mi najoprvin mlaščej lejtaj pridejo na pamet, gda so našo držino z doma zgonili. Bila sam 10 lejt stara. Moj brat pa 5 lejt star bio. Kak je tau bilau, bi leko eden dugi den gučala. Pa kakoli neskem, itak mi sploj dostakrat tau napamesti odi. 1950. leta so nas odpelali, smo 3 trda lejtaj bili na Hortobágy, leko povejm kak robi. Doma nam je vse nanikoj prišlo, v rami so kulturni daum naprjli. Stariške, gda so se za 3 lejtaj rejšili, so itak nej smeli domau, samo 1956. leta. Ge sam pa po tri lejtaj leko domau prišla k starejšomi brati, on je te že oženjeni bio pa me je spravo za inaša (vajenko) es v Varaš. Tak znam, ka si se te ti odišla včit pa si dugo lejt nej bila doma. Etak sva se pa nej dosta leko vidle.“

- Ge se na tebe vsigdar tak spominjam, ka si kak sobolica delala v Varaši, eške si itak nej tak njala. Si podjetnica, delaš, šivaš. Največ ženskam.

„Tak je, cejlo svojo življenje sam šivala pa sam si s tejm

služila krü. Drugim pa veselje spravala. Šivanje je nej leko delo. Tuj moreš točen (pontos) biti, ne smeš nikoga za norca meti, gda obečaš, moreš naprjati, tau ti dá poštenje. Pa se ge k tomi držim. Buma doma moraš meti nekakoga, steri ti kaj opravi, mesto tebe napravi. Tau je moj mauž, steri je meni v cejlo življenji na pomauč bio. Leko

narodila. Obadva stavönavčena, Tibor je športnik, Eva pa gradbena inženirka, za nauve hiše načrte dela. Že mam tri vnuke.“

- Cejla Evropa pa leko povejmo, celi svejt pozna sina Tibora, steri je evropski prvak v metu kladi. Ti pa tak skromno gučiš od nje, liki bi od kakšega vsakdanšnjoga dela gučala. Kak je tau?

Elizabeta in Tibor Geček

batrivo povejm, ka mi je mauž, moja držina popravila tisto, ka sam v mlaščej lejtaj trpala. Zatok pa gnes tau vidim, ka sta človeki zdravje pa družinski mir največjo bogastvo. Vse drugo si leko spraviš, pridelaš, liki zdravje, družinsko lüben si ne moreš kupiti. Tau si sam moreš čuvati pa pripravi.“

- Malo mi nut pokaži svoje, stere tak vidim, ka na svejti najbolje rada maš.

„Mauž mi je iz Števanovec Tibor Geček, sva se tam spoznala 1963. leta, te gda so pionirski tabor zidali. Tau je tak nikak bilau, ka »zagledniti pa se zalübiti«. Juliuša sva se spoznala pa sva se decembra oženila. Vzimji je velki snejg bio, s sanoi so nas pelali do cirkvi, tak kak je v pravljici (mešeben). 1966. leta sva že kreda hišo mela tuj v Varaši. Dva deteta mava, Tibor se je 1964. leta, Eva pa 1965. leta

„Istina, ka je naš sin v športi nej vsakdanšnje rezultate dosejgo, de se je pa nej on pa nej naša čerka nigdar nej zvišila. Tak smo je včili, naj bole zatok, kak kak šegau majo povedati, ki se zviša, se poniža. Naj pa nišče ne misli, ka je etakše rezultate naleki dosegniti. Mi stariške pa on sam je tū dosta pa dosta aldüvo do tistega mau, ka je začno dosejati dobre rezultate.“

- Si članica našoga slovenskoga upokojenskoga društva. Si zelo aktivna. Nej tak dugo nazaj si se z mo-

žom vred notnaravnala, gda so v Slovenskoj vesi baur vozili. Kak je tau bilau?

„Varaški členi društva pa členi iz Slovenske vesi so tak skončali, da mo baur vozili. Nišče je nej računano na tau, da do lüdje tak aktivni, da nej samo upokojenci, liki sploj dosta drugi je tū sodelovalo na tauj prireditvi. Ge – kak sobolica – sam tū našla svojo »nalogo«. Nistarne upokojenke so bile svadbice pa sam njim šivala gvant. Sneja je tū dobila od mene zdavanski gvant zatok, ka ge na posojilo snejam davam gvant. Sam mejla že bole ponošenoga pa sam ga vred vzela pa sam ji ga posodila. Sploj lejpa sneja je bila. Moža sam tū nanje vzela, naj se zravna za žensko pa sam ma napravila lafli (álarc) pa cecke, tak ka ga je nišče nej spozno. Ge sam pa sebi napravila doktorsko obleko pa sam bila doktor. Sploj se nam je vidla ta prireditve. Telko lüdi je prišlo nas gledat, ka ovak, gda redno vozijo baur, nej videti telko lüdi. Po mojem kaj takšo more biti. Mi smo zdaj že v takši lejtaj, ka nam odi kaj dobrega, veseloga, lej-poga tū. Vej pa mantrali smo se zavole. Etak pa si želejmo samo zdravje pa mir, tau je najbolje potrejbno. Pa samo eške telko, ka sam sploj rada, ka gestejo organizacije, stere porabske Slovence vküp držijo.“

I. Barber

RADIO MONOŠTER

UKV (FM) 106,6 MHz

Od ponedeljka do sobote

od 16. do 17. vöre,

v nedelo

od 12. do 14. vöre.

Pismo iz Sobote

Velko pospravljanje

Ta precij rana sprtolejt je ludi brz spravila na noge in začalo se je veliko sprtolejtno pospravljanje. Najprle se je tou vidlo na travnikaj in v lejsi. Na, že malo po tistom pa so rami oprli svoja okna in dveri. Začalo se je luftati, pucati in vstopetati praj. Ja, v našom rami smo, že to opravili sprtolejšnje pucanje.

Nej trbej dvakrat povedati, ka je pri nas cejlo delo prejk vzela moja tašča Regina, trno čedna ženska. Na, neje glij delo prejk vzela, liki je prejk vzela komando. Vö se je naravnala, kak če bi najbole škela delati, dapa od vsega je iz nje vöprišlo samo takšo:

- Tou je nej dobro, tou bole trbej gore zaprati!

- Tou je zamansko delo! Vej se pa že včas vidj, ka se skozi tou okno nika ne vidi! Rejdno go zglangaj!

- V tom tepihi je telko praja, kak če bi ga boužo nej pa vöstepo!

Im smo pod tejni njenimi komandami lejtalci es pa ta, kak kakši prestrašeni sodacke. In smo čouvali, stepali, prali, glancali, luftali, brisali in delali vse drugo, ka nam je moja tašča Regina, trno čedna ženska, zapovedjala. Slejdno soboto in ške pou gospodovoga dneva nas je polejvala ountainca in nojeti so se nam znčali, ka so se ranč več nej vidli.

Nej trbej tou povedati, ka smo po tistom, gda smo tou velko delo zgotouvali, do kraja zmantrani taspadnoli. Ge sam se tavtegvno v dnevnjoj sobi, moji mlajši so si kumaj odijavali nakli v künji, žena pa je zaspala med tušeranjom v kopalnici. Samo moja tašča Regina, trno čedna ženska, je ojdlja gor pa doj in nas čudno gledala.

- Pa ka je z vami, mlajši? Tak vövidite, kak če bi vas cug podvozo. Malo poglednite kouli sebe in bojte veselji, ka se naš ram že pa svejti, kak če bi ga glij zdaj zgotouvali.

Dapa, niške je nej meu nej vole pa nej moči, ka bi gledou nouvo sijanje našoga staroga rama. Tam prouti večeri smo te dun prišli k sebi. Tam kouli devete vötre večer pa je trno zmantrana gratala moja tašča Regina, trno čedna ženska. S svojo najboukšo padaškinjo in sosedico Rozino, trno flajnsno žensko, sta spadnole v takši guč, ka sta ške kumaj sopili. In je tak prajla svojoj Rozini:

- Zdaj sam pa trno zmantrana. Vej pa vejš, kak je tou. Tej moji mlajši nika ne poumnoji. Če nej bi bilou mene, bi pucali pa pospravljali ške dva tedna. Če nijm ne bi ge komando držala, bi vse vejčak naupak naredili. Zdaj pa si brodi, kak trbej v glavej vse vkiuper preštuderati, si dobro vözbroditi, kak pa kaj de se delalo. Dapa, tou tej moji mlajši ne razmejo, kak takšo delo človeka zmantra. Komanda je trno žmetno delo.

Tak je pravla, na šurko zazejala in zaprla oči tam za stolom v künji. Čista na raji, tak po pristaj smo odišli vö iz künje. Bojali smo se, ka ne bi zbüdili našoga prejdnjoga človeka, mojo taščo Regino, trno čedno žensko. Vej pa vejte, kak je, če se generali dole svadijo. Leko bi na kakšnom okni vidla kakšo grdo fleko ali pa na podi kakši mali praj. Rejsan je najboukši cajt te, gda generali spijo.

Miki

V špitalaj

Če človek čuje tau rejč, ka špitala, te ma buma vse kaj napameti odi. Slabi spomini, če smo sami gdsavejta tam ležali ali če smo koga bližnjoga tam zgibili. Najmenjekrat nam kaj lejpoga pa dobrega pride od špital na pamet. Ge zdaj neškem svoje slabe spomine naprej nositi, vej je pa mam zavolē, samo na tau skrb mam, naj mi več nigdar tam nej trbej ojditi kak betežniki.

Etog nauk sam mogla v špitala titi, nakakoga bližnjoga pogledniti. Gde je te moj betežnik ležō, so sploj velki betežniki ležali, takši, ka so se v kakšoj nesreči poškočovali. Nistarni je nogau emo gor povešano, nistarni rokau, od nisternoga so vsefele cevi vöstale, tak ka so sami ranč nej mogli djesti. Gda sam staupila v sobo, moj betežnik me je napamet vzeu, ge nejga titi. Staupila sam k njema pa sva si malo pripovedjala. Nej je odišlo par minutov, gda sta k sausaadnoj posteli, k ednomi velkomi betežniku, staupila dva mladiva pa sta ma tau pa tisto prinesla. Probala sta se zgucavati z njim. Njega edna nauja pa edna rauka je gor zvezana bila, ovak je ti vse poviti bijo, z obraza se kumaj kaj vövidlo. Tejva dva mladiva sta lepau tuma bila, malo so si kazali, gučali. Te so pa nut staupili štirge pa so se sipali na toga betežnika. Vsakši ma je nika prineso, vse so vönaklali. Edna starejša mati je naprej vzela edno laboško pa ga začnila krmiti. Of je med tejm stonjo pa z glavauv migo, ka dojda, depa mati so samo v njega klačili. »Gej, gej moj sinek, vej pa tau je domanja kokušova župa pa vözkobacani piščenci. Pa torta, jaj, tau pa a moreš gesti! Vej pa ne ozdraviš!« Pa te sta eške dva vcuj staupila pa se tak od daleč se poklaunila pa nika tam pustila. Tačas ka so mati v betežnika klačili djesti, on je pa smrčō, djajcko, stonjo, so se drugi začnili pogučavati. Cejli prostor so napunili, tak ka sam ge že tu skurok tavō mogla titi. »Jaj, kak sam te že dugo nej vidla. Ka je pa z Juliškov? Jaj, pa te naš srmak Pištak, itak šanta? Ka si pa gnes kójala? Jaj, kak pa tau trbej napraviti? Pa ka je z tvojoj snejauv? No, že te svejt dugo ne more stati. Pa tau zdaj gledaj toga srmaka? Ka de pa s tejm tui? Gnesden se že vse leko zgodi. Pa če bi mati nej prišla k njemi, bi srmak od glada mrau. Ona? Vej pa te tri deteta bi leko malo doma njala. No, vejš. Tak je...«

Etak je šlau klepetanje, med tejm so na betežnikovog nogau sedli, of se je zdrau pa djajcko. Lufta nej daubo, tak ka je že zejvo pa se je skurok zasapo. Depa tau so té »dobre duše« nej vpamet vzele. Nijm je dobro bilau, ka so si leko malo zgucali, malo klačje delali. Zakoj so prišli? Tau je več davkn nej tema bila. Kreča, velka sreča, ka je medicinska sestra staupila nut pa je konec naprajla »senji«. Tak je prajla, ka nagnauk sta samo dva leko pri betežniku pa šlus. Drugi tavō! Za pet minutov je pa tak konec obiska. Hvala Baugi! Etak je zatok eške živ austō betežnik tui. Liki ovi so s takšo larmov šli tavō na vrata, ka je stoj mislo, ka z gostüvanja dejo.

Ka na tau leko povejš? Samo telko, ka človeška norost nejma meje.

I.B.

BERITE PORABJE

... DO MADŽARŠKE

V Monoštru zasedal Razvojni svet za zahodno Prekodonavje

6. marca je v Monoštru zasedal Regionalni razvojni svet za zahodno Prekodonavje. Na tiskovni konferenci je Károly Bauer, župan Monoštra in član sveta, poudaril, da je svet uvedlo dobro prakso s tem, da zaseda v raznih krajih razpaja. Tako člani sveta bolje spoznajo regijo.

Predsednik Regionalnega razvojnega sveta Péter Markó je povedal, da so na monosterskem zasedanju ocenili delo sveta v l. 2001 oziroma sprejeli delovni načrt in proračun za l. 2002. Svet je l. 2001 razpotal z 1,2 milijarde forintov, podpiral je 73 projektov od 176. Letos ima eno milijardo in še sredstva Orfejevega programa, ki je pravzaprav program Phare za razvoj območij v l. 2002-2003. Regionalni razvojni svet bo letos posvetil posebno pozornost raziskovalni dejavnosti, zaščiti okolja ter materialni in duhovni kulturni dediščini. Svet bo svoje natečaje razpisal v dveh (spomladanski, jesenski) krogih.

15. marec v Monoštru

Prireditelj ob 15. marca, obletnici revolucije in boja za svobodo l. 1848-49, se je v Monoštru začela s polaganjem vencev pri Spomeniku herojev. Slavnostni govor v gledališki dvorani je imel Péter Markó, predsednik županjske skupščine, kulturni program so pripravili dijaki Gimnazije Mihály Vörösmarty. Sodeloval je tudi ansambel Kárméto iz Vasvára.

V Budimpešti so 15. marca predali namenu novo Narodno gledališče, ki je ob tej priliki predstavilo delo Imreja Madáchja z naslovom Tragedija človeka.

Premiera števanovske gledališke skupine

Števanovska gledališka skupina se bo s svojo novo igro predstavila pred domaćo publiko l. aprila ob 15. uri. Igro z naslovom »Tau nej istina« je napisala Irena Barber, skupino je pripravil Laci Kováč. V programu bodo sodelovale tudi domače ljudske pevke ter plesna in pevka skupina OŠ Števanovci.

Z motora na oder

V gledališki skupini Nindrik-indrik je zdaj nej davnik začno špilati eden nauvi član, **Šandor Mesaroš**. Meni je malo špajsko bilau, zato ka bi nikdar nej dau valati, če bi ga nej vido, ka on gnauk svejta na oder (szinpad) stauipi. Nejsam dobro mislo. Zdaj nej davnik so meli premiero, meni so pa še lampe odprejte ostale, gda sam Šanjina zagledno. Do tejsa mau sam tau mislo, ka zvójn motorbiklina njega drugo ne briga. Samo tistomi žive.

• *Šanji, kak si prišo ti na oder?*

„Dosta sam si brodo, gda so me prosili, naj dja to notras-taupim v skupino pa špilam z njimi. Pa dosta vprašanji sam to emo. Kak dugo mo meli nastope, če mo vleta meli nastope itd. Zato, ka te bi dja nej notras-taupo zavolo motociklizma, meni je tau vse, zatau živem. Dapa na srečo vleta nemo meli nastopov, zato sam pa te vzeu. Pa ka smo napredjali, tisto je to veselo, ka se je meni spoj vidlo.“

• *Kak je bilau na prvom nastopi?*

„Malo je špajsko bilau. Prvi minuti so lagvi bili, noge so mi malo trepetale. Dapa gda sam čujo, ka se publika smeje, te sam že miren grato. Pa je še tau velka sreča bila, ka so posvejti na nas svejtili pa sam publiko nej vido. Etak je dobro bilau.“

• *Kak se počutiš v držini Nindrik-indrik?*

„Spjoj dobro. Istino, ka njim je že zato lekejšje, zato ka oni že več lejt vkup igrajo. Dja sam pa zdaj začno pa zdaj sam se mogo včiti vsakša fele. Do tejsa mau sam tak mislo, ka je igrati naleki. Dapa zdaj sam goraprišo, ka tau ranč nej tak naleki, kak

človek misli. Človek nejma ednoga stupaja, ka bi ga tak delo, kak šče. Kak trbej glavau držati, kama trbej gledati, kak se trbej obrnati, tau je bilau meni najbola žmetno.“

• *Meli te še nastope?*

„Še dosta nastopov mo meli. Za gvušno že vejim, ka demo 17. marca v Slovensko ves, aprila pa v Mursko Soboto pa v Ljubljano.“

• *Pa kak bau tadala?*

„Tau ešče ne vejim. Te nastope, ka mo meli, tau ešče napravim. Dale sam si pa ešče nej mislo. Če bi bila kakšna nauva igra, stera de ranč taša vesela kak ta, te leko, ka mo tadala igro. Zato ka se tau k mojomu življenju bola šika kak kakšna drama.“

• *Tau se vidi na tebi. Ti se spoj rad voziš z motorom. Kak sam čujo, po cejlom rosaji si se že vozo. Kakšen motor maš?*

„Zdaj ednoga yamaha, 1100 cm.“

• *Pa prvi motor?*

„Gda sam še v šaulo ojdo, te sam emo moped riga. S tejm se je začnila ljubezen. Name so autonge nikdar nej brigali. Pa za te pejnaze, ka sam zdaj motor kupo, bi že leko eden dober auto kupo. Dapa meni auto nej trbej. Šest-najset lejt sam star bijo pa sam že napravo izpit za

motor. Te sam kupo MZ. S tistim sam že na dukšo paut leko ušo. Dapa vsikdar se mi je od ednoga tašoga motora senjalo, kak ga zdaj mam. Težko, spoj težko, dapa zato lani sam si ga kupo. S tejm se zdaj že naleki leko vozim po rusagi. Zdaj že komaj čakam, naj dobro vrejmen baude.“

• *Kama š se letos pelo?*

„Gnauk sé, gnauk ta, odvisno, gde organizirajo srečanje motoristov. Vsigdar v drugom varaši. Največ ka smo se z motorom pelali, je

bilau 1500 kilometrov. Dje-te, gda na srečanje demo, dapa djesta, gda samo na izlet pa te se vozimo po rusagi. Tu v našoj krajini mammo edno bando pa vsigdar vsepovsdek vkup demo.“

• *Na ednom tašom srečanju, kama večkrat dete, mate program tu ali samo vkuppridete?*

„Dostafela programov djeste. Pa vsakši ta dé, ka se njemi najbola vidi. Djestejo razstave motorov ali tekmo-vanje (verseny), sto kak se vej z motorom voziti. Večer pa skur vsigdar koncert. Dapa tau nej samo zato dobro, ka djestejo programi, liki zato, ka vkuper pridejo motoristi pa se leko srečajo. Če stoj že več lejt odi na srečanja, tam te že dosta spoznancov pa padašov dobi.“

• *Lüstvo se malo boji od vas, gda se tak vkup pelate z dugimi vlasami pa v le-dernom gvanu. Rejsan ste tak navarni?*

„Dostakrat smo že mi to vpa-mat vzeli, če stanemo po vasaj, ka nas malo špajsko gledajo. Dapa motoristi so bola mirni lidgé kak drugi. Lederni gvan za volo vetra pa deža trbej, zato majo motoristi te gvan. Tau, ka če stoj duge vlase ma pa dugo sakalo, od tauga je še ranč taši človek kak drugi. Ka se lüstvo malo boji od nas, motoristov, je vejn zato, ka

vsigdar več takšni, steri so že v penziji.“

• *Steri je najbaukši motor?*

„Harley držijo za najbaukši motor. Ne vejim, če je najbaukši, dapa najdragši je, tau je gvušno.“

• *Zaka je tak dragi?*

„Zato, ka je na njega spiso, ka Harley. Ovak pa leko, ka nikanej baukši kak eden japonski motor. Ime trbej plačati.“

• *Pa tej, steri Harleyna majo, tej ne gledajo dola druge?*

„Ne gledajo dola, dapa oni so zato malo ovakši. Padaš-tva med nami pa med njimi nega. Oni bola tak sami med seov odijo. Pa tau, ka so tej že malo bola bogati kak mi. Problemov nejmam med seuv, dapa tisti par mejtrov zato držimo. Razlike je še med tistimi to, steri krajcare vkupkladejo pa si tak kupijo eden motor ali pa oča kupi sinej dragi motor. Na tejm leko vidi, ka njim nikanej drago pa motor ne poštuje-jo tak kak mi.“

• *Če na dukšo paut deš z motorom, ka neseš s seuv?*

„Samo tisto, ka je najbola potrejbno. Šator, brisačo, žajfo, zobno pasto pa malo gvanta, drugo nej. Zato, ka na motora je malo mesta.“

• *Če se kama pelate z motorji, te se naglo vozite ali bola pomalek dete?*

„Nej, mi smo nej tisti, steri zbesnjavamo na pauti, mi se pomalek vozimo. Zato sam dja te motor kupo pa nej tistoga, steri je na hitrost. Te stil „cooper“ je nej za zbesnjavanje. Dosta je tisti, steri vkupzmejšajo vožnjo z motorom pa lejtanje. Mi uživamo v vožnji z motornim kolesom.“

K. Holec

Da bi namesto bojn vsepovsedik prevladala lübezen

10. marciusa je prišlo v Varaš v Slovenski kulturni in informacijski center več kak 100 žensk, ka bi vküper svetile dan žena. Ženske so pozdravili podje z Gorejnjoga Senika, steri so njim spojevali tri lejpe porabske naute pa Laci Korpič s svojo harmoniko. Namesto dugoga gunča jim je Miki Roš povedo pesmi o ženskaj pa lübezni.

Na te svetek so bile notapokazane knjige *Pojep na dejdekovom biciklini*, stere je napiso pisatel Feri Lainšček, ilustracije za knjige je pa namalo Anton Buzeti.

Te knjige so pred božičnimi svetki dobili mlajši po šaulaj. V mlaječi knjigaj se srečamo z ednim pojmom, steroma je mati mrla, oča ma pa dela v Dajčlandi, zatok njega goraranita baba pa dejdek v enoj maloj vesi. Pojbiča drugi mlajši z vesi za norca majo, samo edna dejkla ma pomaga. Te pojbič bi trno rad emo takši nauvi moderni biciklin, kak ga majo njegvi vrstniki, dapa zavolo toga, ka njega goraranita stara starša, si ga ne more privauščiti. Staromi oči njegvi padaške dajo eden indašnji bicikli, steri potistim začne vsesefel čude delati. V knjigi glavno vlogo ma lübezen, stera bi mogla biti vsepovsedik na svejti, namesto bojne, kak je tau pravo urednik knjige, Milan Vincetič

Po predstavitvi knjige smo se pogučavali s pisatelom pa ilustratorom. *Ferija Lainščka* sam pitala, kak sta leko v knjigaj dvej lübezni, ena navadna med pojboj pa dejklo, pa ena nenavadna, med starim moškim pa starim ženskim biciklinom.

»Ta knjiga je za deco. Deca več vörjejo nam pisatelom kak odrasli. Zatau si v knjigi za deco leko privauščiš tau, ka se tüdi biciklini radi majo. Tau je zgodba (történet) o prvi lübezni pojba, steri živi pri dedki pa babici, na drugi strani pa o eni fajni deklini, stera za razliko od drugih,

steri nagajajo pojbi, ga rada ma pa ga razmej.»
- *Kelko so v tej knjigaj tvoja mlaječa lejta?*

Milan Vincetič, Feri Lainšček in Anton Buzeti

»Dosta. Tau se godi na Goričkom, v tej našij krajaj, stere gez dobro poznam. Tak se je nikak z menov tüdi dogajalo. Ges sam tüdi emo najprva stari biciklin, nauvoga pa te, gda sam si ga sam zaslužo.»
- *Ka si sto s tejm knjigami povedati mlajšom?*

»Šču sam povedati, ka so na svejti šče dobri lidgē. Lübezen človeki pomaga v življenji, ka slabo premaga. Deca v tom čudnom časi že tüdi ne vörjejo telko v lübezen, bole vörjejo v penaze. Meni se pa tak vidi, ka je lübezen tisto glavno, na ka se leko nasloniš. Leko se nasloniš na drugoga človeka, na tistoga, ka ga rad maš, ali steri tebe ma rad.

V tej zgodbi je tüdi povedano, ka se v maloj vesi vse väžno zgodi, če gledamo na čustva človeka. Če je nekak srečen, če ma človeka, ka ga ma rad, lidi, ka ga razmejo, je leko srečen tüdi v maloj vesi, nej trbeji iti v velki svejt.»

- *»Velki svejt» je Prekmurce pa Porabce vsigdar vlejško, privlačo ali so pa bili prisiljeni oditi v svejt.*

»Za Prekmurce pa za Porabce je značilno, ka odidejo, dapa ne zgibijo stika s svejtom svojega otroštva. Na stara leta bi radi nazaj prišli, če pa nemrejo, si bar tau želijo.»

- *»Ovakšen je gorički in porabski svejt kak drugod po Sloveniji?*

»Svejt na vesi je ovakšen kak svejt v völkom varaši. V vsakšoj maloj vesi daleč od »velkoga sveta« se lidge podobno (hasonlóan) obnašajo. Porabje pa Goričko sta šče ejkstra daleč vkraj. Goričko je daleč od Ljubljane, Porabje pa od Budimpešte. Zatoga volo te

ta drugačnost ešče telko bole vöpride.»

- *»Dobri ali lagvi lidgē... Je tau vküpzvezano s tejm, gde živejo?*

»Na nikši način je, odvisno s čim merimo tau. V völkom varaši idejo lidgē eden mimo drugoga pa se družijo tisti, ka majo kakšne interese. Na vesi so pa lidgē vcüjnävčeni k tomi, ka so vküper. Če prideš v Porabje, recimo na Siniki v gostilno, nikoga ne poznaš, lidgē vcüjstaujpo, te kaj pita, ti nika povejo. Človeški odnosi so bole starinski na vesi, nej so pokvarjeni. Mogače so tüdi varaški dobri, dapa ges se tü baukše počutim.»

Anton Buzeti je ilustrator, karikaturist. Njegve karikature ste že leko vidli v Vestniki. Ilustracije, stere je namalo k tej knjigam, so pa vöpostavljene v Slovenskom daumi v Monoštri.

- *»Če dobite knjigo, stero naj bi ilustrirali, kak začnete? Najprva preštete cejlo knjigo ali samo en tau zgodbe, se pogučavate s pisatelom?*

»Različni ilustratori majo različne pristope. Ges sam zgodbo (történet) prešo v celoti, te sam si pa približno razdejlo osebe, jih napravo. Te sam jih pa zbiri, te de špilo pojba, te dejdeka pa tak dale. Gda sam tau vse napravo, sam začno šteti zgodbo po talaj in vsaki tau ejkstra ilustrirau.»

- *Kak si vözbrodite, kak naj*

- *Če se vam v knjigi nekak ne vidi, vam nej simpatičen, te v življenji tö ziščete ednoga človeka, steri vam nej simpatičen pa te na kejpi tej figuri namalate takšen naus ali takšne oči, kak je ma te nesimpatičen človek?*

»Tau pa mate popunoma prav. Gda sam te ilustracije delo, sam srečo par lidi – pa nej, ka bi šču – sam pri sebi pravo: *Jezuš, Marija, vej pa te ma njegve poteze (vonásat)! Tau te čisto podzavestno pride v ilustracijo, nej ka bi človek sto. Gda je pa ilustracija gotova, te pa več kumaj vpamet vzemeš, od sterga človeka stero potezo si »vkradno«.*

- *S kakšno tehniko ste delali ilustracije?*

»Tau je mejšana tehnika lavirane risbe. Tau pomeni tuš pa voda se rejčdita, več vode date je svetlejš, menje vode, je temnejše. Te sam pa še malo kombiniro s tehnikov slikanja na svilo s pomočjo soli. Vzorce od zaja je napravila sau.»

Razstavo Antona Buzetija si leko poglednete do začetka apriliša.

Marijana Sukič

»Nam, moškom, bi fejst težko bilau brezi vas» - je skončo svoj guč Rudi Čer, gda so 2. marciusa sombotelski moški pozdravljali ženske v slovenskom društvi. Moški so flajšno talaji klinčece pa küše, ponüjaji pogače pa piti. Zvün pogač pa smo tak ženske kak moški leko kauštali kuglof, takšoga, kak so ga že za tombolo na slovenskom plesi tö spekli Libercina Irenka z Verice.

Na Janošovem brejgi

Kak se pela z autonom gora na Janošovi brejgi, človek tak pozna, čuti, kak če bi se notra v sprtulejt pripelo. Spotkar v vesi še trava ne raste, vrkar na brgej pa že rauže cvetejo. Gora-dola se vozim z autonom, dapa človeka ne vidim. Gdamało bola kaulak poglednam, te vi-

„Na keden dvakrat dem dola kúpúvat, zato ka je sploj daleč. Včera sam dola úšla k brbejri pa sam kumar nazaj gorprišla. Človek če dolade, te že malo kúpúje pa torba včasín puna grata. Tak ka te go pa kumar vlačem gor. Nej čúda, tri kilomejtre doj pa tri kilomejtre gor, tau je šest

Náš človek je edendvajsti lejt odo v Varaš delat. Vsakši den gor-dol se je mantrau pa osemđjezero forintov dau-bo penzijo. Zdaj, ka so zdigavali pa ma tridesetđjezero. Vrejdno je bilau?”

- *Ka delate zdaj?*

„Tau malo vkúppucam, zato ka je mauž trste obrezavo. Vkúp pograbljam pa tazažgem, naj ne prnej v travi.”

- *Čili ste kaj od Nacionalnoga parka?*

„V novinaj sam štejla nika od Verice, dapa dja tak mislim, ka na Gorenjom Seniki tašo vejn dun ne morejo delati. Dja od tauga dosta vse ne vejim pa ranč me ne briga. Osemstau klatau delamo, dapa vsekúp tri plúge pa

drago.”

- *Vidi se vam tú, ali bi bola v Varaš šli živel?*

„Jaj, tam bi name nevolamorila. Tú sama sebi leko gučim, tau niške ne čuje. Pa tau tadala niške ne guči. Če sva že dva, te že tisto tadale de.”

- *Vejm, ka vi poznate vsakšefeje rastline. Gde ste se tau navčili?*

„Vô iz knjig pa od starišov.

pa tej vrazđje vse rauže dolazgrazejo.”

- *Zaka srnau ne zgrabite z žankov?*

„Pa ka mo z njauv? Drugo mesau ne morem zesti, nej pa srnino. Trno sam nikdar nej bila za takšo mesau. Nej istino, ena fela zato rada mam. Krumplino šolato z olinom pa te srnino mesau vcuj. Gnauk, gda so ške sodacke bili, so edno zgrabili.

dim, ka tiste iže, ka so na brgej, so že vse dolapokúpili Peštardje. Dvej-trij iže so že samo takše, gde Senčarge živijo. Med tejmi je **Šničina Vilma** tó, stera ranč na ogradi grabla pa sijo travo žgé.

- *Ka kaj nauvoga tú na Janošovem brgej?*

„Vse túma. Rejdko tú človeka videti. Čakam, gda auto leti, stane pa kaj pita. Zato, ka nejmajo notrazamerkanó Tromejnik pa ne vejo, gde ta trbej titi. Kelko lidi pride k meni pa me pita, gde ta trbej titi. Gnauk moram prajti župani, ka tú, gde mi odimo, tó morajo tablo postaviti za Tromejnik.”

- *Tau ste prajli, ka samo ftiče vidite največkrat, lústvo nej. Peštarom se tau vidi, nej?*

„Te Peštar, ka je tú v sausedi, mi je včera tak pravo: »Jaj, samo te luft, ka je tú na Janošovem brgej, bi leko v žepko djau pa bi ga leko gor v Pešt odneso, te bi dobro bilau.«”

- *Kelkokrat dete dola v ves na keden?*

kilomejtrov. Dvanajset lejt sam ojdla na revmatologijo v Varaš. Zdaj bi pa v Kórmend mogla ojditi, dapa nemo. Tak me pete bolijo, ka komaj dem. Nikam ne bom úšla. Ne morem si taše črejlve kúpti, ka bi si leko obúla.”

- *Prvin, gda ste še krave meli, te ste večkrat dolašli v ves?*

„Vsakši den dvakrat, zato ka smo mlejko nosili.”

- *Z biciklinom ste nosili? Tak je lekejšje bilau, nej?*

„Vraga, doj se leko pela, dapa ta gor ga tiskati trbej.”

- *Kak tau, ka vas je tak malo ostalo tú vrkar na brgej?*

„Pa ka misliš, od tec dola v šaulo ojditi! Zato nej vseeno, če pau vóre se trbej šetati ali pet minut. Pa sploj, gda dež dé ali velki snej spadne.

pau zemlé mamó. Zvekšoga je tau že vse zaraslo. Na osemstau klatau dosta vse tú ne pripauvamo, zato ka divjačina vse nanikoj deja. Krompline tó lepše vópobarejo, nam pa drauvne njajo v zemlej. Kukarco pa divje svinje sprvoga samo znau-tra začnajo fundati, gda človek že zvúna vpamat vzeme, te že tak nika nega z njé. Zato pa samo enga pujká mamó. Pripauvati ne more nika, kúpúvati zrnje pa je

Zdaj nej davnik sam mejla kurečo oko pa sam si misli-la, ka naj zdaj delam? K brbejra naj dem, dapa kak. Pa leko ka ranč nede dobro, ka mi da na tau. Te sam pa vkúp naredla smolau pa agacovo kaužo, svijsko mast, ka je na klubasi, sam vse vkúpskújala pa tisto sam gordejvala en keden. Včasín se je vkúpnaredlo pa gnoj vósteko. Moja mati so tú vsakše fela rastline vkúppokúpili pa so v Austrijo nosili v apoteko. Tam so odavali.”

- *Prvin so tau vse bola znali kak zdaj.*

„Tau gvúšno. Ženske so v vacalejg tašo kaj vse vkúppobrale, eden človek je pa prišo iz ženavec pa tisti dolakúpo vse.”

- *Lejpe rauže mate, te ste vse vi posadili?*

„Vse. Rad mam rauže pa lejpo gđe, če kaulak rama cvetijo. Samo tau baja, ka srne cejlak do rama gor pridejo

Tisto so te tak napravili.”

- *Pa tak ste te zeli?*

„Jaj, dja sam se te tak napokalá, ka sam komaj gorstanila.”

- *Ka bi delali, če bi kakšna nevolá bila tú na brgej?*

„Zdaj že dobro, ka djestejo taše iže, gde že majo telefon. Prvin je bila nevolá. Tú v sausedi je ram goro pa fajbekerger so že samo te vóprišli, gda je ram cejlak dojzgoro.”

- *Kakkoli je težko tú živeti, vi zato ne menite svoj ram na enga varaškoga?*

„Tau gvúšno, ka nej. Za niše pejneze nej. Istino, ka je sploj težko živeti na Janošovem brgej, dapa vrejdno je zato, ka doste vse lejpora djeste tú, ka bi ovak nej našla, v kakšokoli lejpo krajino bi me pelali.”

K. Holec

OTROŠKI

Pripovejsti iz Črnoga lauga

Črni laug je osto vcejlak prazen. Nej edne čaralice in nej ednoga čalejra je nej bilou več v njem. Eške itak so vsi bili na medeni tednaj, po tistom gda so se oženili. V tej prazen čalejrski Čaren laug je ednoga dneva nut stoupo možakar, ka so ga lidge zvali Liseni.

Toga možakara so v njegvi vesi meli za tak malo čudnoga človeka. Liseni pa so ga zvali zavolo toga, ka je nej biu za nikšo delo. Kaj koli je v rokē vzeu, je naredo naupak. Nika se njemi je nej posrečilo, ka bi kaj naredo tak kak trbej. Tak je biu liseni, ka si je do svojoga petdesetoga lejta nej mogo najti kakše ženske, s štero bi se oženo. Zavolo vsega toga so se lidge counali in pomalek je nej več niške vedo, kak njemi je ime. Za vse je grato in osto samo Liseni in nika drugo nej. Gvūšno, ka takši človek ne more meti rad lidi kouli sebe. In tak je Liseni biu z dneva v den bole v sebe zaprejt in vse bole čemerasti na svejt in lidi.

Tak je te zdaj paut pripelala Lisenoga v Črni laug. Isko je grbanje. Vsi, ka ji je srečo v lejsi, so ji meli pune cejkere, samo v njegvom je tak čistak sam ležo eden vcejlak črvivi. Tam v Črnem laugi je zdaj biu čistak sam. Od nevole si je dolevseu na stari črni pen. Že je vedo, kak do ga že pa meli za nauroga, ka so vsi dosta grbanjov najšli, un pa samo ednoga. Z velkim čemerom je brsno v te stari pen.

-Auuuuuuu! Tou boli, ka boš vedo! se je zgloso stari črni pen.

Lisenoga je liličo v luft. Kuman je gemau sapo, tak se je postrašo.

-Sto se je tou zgloso, njemi je trepeto glas.

-Sto, sto, se je začo koriti pen. Tak si brodim, ka leko kaj povem, če stoj v me

ne brse. Tou trno boli, ka š vedo.

-Ti si živi? je stoupo ške za tri stopaja bole nazaj.

-Kak bi nej biu živi, vej pa mrtva stvar ne more gučati, nej? ga je pen probo zmiriti. In Liseni se je rejsan pomalek zmiriti. Če je živi, te je pač živi, si je pravo in se vseu kcu njega na malo menje stari pen. Stari črni pen pa njemi je tumačo tadale.

-Dobro je, ka si prišo, ka mi je že trno dugičas. Dugo, dugi je že nej nikoga bilou v Črni laug. Tiste moje čaralice in moji čalejrge pa nika neškejo priti nazaj domou.

Tak se je začo njigvi guč. Stari čaren pen njemi je povedo vse od čelerije v Črnem laugi, Liseni pa od svojoga lagvoga žitka.

-Vejš, ka? Ge sam že to grato nekše fajte čalejr, ka sam že tak dolgo v Črnem laugi. Tam s tiste mlade drejve si vreži eden bole kusti bot. Gdākoli si boš kakoli želo, boš doubu. Trno fejt si boš mogo želeži in v tistom minuti z botom zamajnoti kouli sebe. Tak se ti vse spuni. Liseni je rejsan tak naredo. Kak prvo si je zaželo puni košar najbolje zdravi grbanjov. Gda je z njimi šou po vesi, so lidge nej mogli vōrvati. Liseni pa je samo odo z visoko zdignjeno glavou po vesi gor pa doj. Eden možakar si je nej mogo kaj, ka bi nej stegno gezik.

-Na, ste vidli? Liseni je li nej tak liseni, kak vōvidi.

In tou je bilou slejdnje, ka je povedo té den. Liseni je zamajno s palicov in možakar z dugim jezikom se je v istoj minuti spremeljno v staro pūklavo vrbo. Zamajno je ške gnouk in vse veške ženske so gratale vcejlak nejme, zamajno je ške gnouk, tak ka so vsi možakari gratali najbolje naupčni, ške bole, kak je biu un sam.

In bi tak v toj njegvi vesi ostano to, če bi nej že drugi den prišla domou v Črni laug čalejrski kral pa kralica...

Milivoj Roš

Četrtrič na Rogli

Na gimnaziji sem prišla do informacije, da se bo šlo od 21. do 26. februarja smučat na Roglo. Te priložnosti ne smem zamuditi, sem rekla. Takoj sem šla in sem se prijavila pri učitelju Tomažu Pavlu.

Zame je smučanje res tako lep šport, da ga moram vaditi vsako leto. Komaj sem čakala trenutek, ko bom vstopila v avtobus in bomo krenili proti Sloveniji. Vožnja je bila prijetna, toda dolga. Pred Mursko Soboto smo malo zašli. Naš sofer ni opazil table za obvoz. Zato smo imeli več kot enourno zamudo. Majhni otroci so bili že nestrpni in so spraševali, kdaj bomo prišli na Roglo. Ko smo se peljali na Roglo, smo gledali skozi okna in videli, da je letos veliko

snega. Ob dveh smo prispeli na vrh. Odložili smo prtljago in smo že šli smučati. Vreme je bilo malo slabo, pihal je močan veter in snežilo je. Naslednji dan pa je že lep sijalo sonce in ni več snežilo. Vsak dan smo imeli od 9. do 12.30 in od 14. do 16. ure smučarijo. Nekateri so zdaj bili prvič, njim je šlo malo težko. Jaz sem bila ponosna, da znam že dobro smučati. Oskrba je bila dobra. Dobili smo zajtrk, kosilo in večerjo. Vsak večer smo se lahko šli kopat v bazen. V prostem času smo se pa igrali s kartami in pogovarjali. V soboto smo imeli disko. Zadnji večer pa nočni sprehod z baklami. To je bilo zanimivo.

Zelo hitro so minili lepi dnevi. Počutila sem se zelo do-

bro in sem zelo vesela, da sem dobila to možnost.

Lilla Fasching
Gimnazija Monošter

Ob koncu februarja sem bila v Sloveniji na Rogli. Hribi so bili zelo čudoviti. Bilo je veliko snega. Naše bivališče je bilo lepo. Bilo nas je 6 v eni sobi. Imeli smo okusno hrano. Vsak dan smo se smučali. Ta teden mi je bil zelo prijeten, imeli smo sončno zimo s čudovitimi programi. Bila sem zelo vesela in nisem hotela domov.

Počutila sem se zelo dobro.

Tamara Škaper
Gimnazija Monošter

Tabor v Sloveniji

4. mednarodni ornitološki tabor na III. OŠ Murska Sobota je trajal od 25. do 28. februarja. V taboru smo se družili osnovnošolci iz Hrvaške, Madžarske in Slovenije, dijaki, študentje ter strokovnjaki, ki so nas popeljali v skrivnostno življenje male uharice in lesne sove. Ugotavljali smo prehrambene navade »nočnih skrivnostnih« ptic na osnovi analize njihovih izbljuvkov. Potek dela je bil dobro organiziran, zato se zahvaljujemo vsakemu, ki je pri tem sodeloval. Za učinkovitost dela je potrebno tudi dobro počutje udeležencev tabora. Za to je skrbelo gostoljubno osebje OŠ III. Zlasti še kuharice, ki so poskrbele za našo prehrano in osebje Dijaškega doma Murska Sobota, v katerem smo bivali v času tabora. Z Gornjega Senika smo bile štiri deklice: Edina, Andreja, Kitti in Katarina. Zelo dobro smo se počutile, dobile smo nove prijatelje ter smo postale

bogatejše za nova znanja in doživetja.

Vsem skupaj se še enkrat najlepše zahvaljujemo.

Kitti Virovec

OŠ Gornji Senik

Kaj sem zvedela v ornitološkem taboru?

Pegasta sova: Velika je 36 cm. Hrani se z miši, voluharji in podganami ali pticami. Vezana je na podeželska naselja, kjer gnezdi v senikih, cerkvah in drugih objektih. Oglaš se s sikajočim vreščanjem. Pri nas je redka gnezdilka. Ima okroglaste izbljuvke, ki so črni in gladki. Gnezda ne gradi, jajca znese med stare izbljuvke, s katerimi je prekrit skriven kotiček, ki si ga je izbirala za gnezdo.

Velika uharica: Največja sova na svetu. Lovi divje peteline, race, zajce in divje kunce. Lovi le ponoči. V

Evropi živi predvsem v gorah in severnih gozdovih. Pogosto si predstavljamo, da je velika uharica doma v temnih gozdovih in nedostopnih gorah. Skoraj povsod se odloči za razgibano pokrajino, kjer lahko najde skalne stene s policami in duplinami. Njena značilnost je, da ima ušesa, ki jih druge sove nimajo.

Katalin Čato

OŠ Gornji Senik

Moj dan

Vstanem ob sedmih. Potem se umijem, zajtrkujem in grem v šolo. Dopoldne se učim. Opoldne grem na kosilo. Popoldne se igrim in pišem domačo nalogo. Ob sedmih večerjam. Umijem se in grem spat.

Annamarija
Bedič

Gimnazija
Monošter

KAUT

MLAŠEČI

VSEM BRALCEM ŽELIMO BLAJŽENE VÜZEMSKÉ SVETKE!

Pismo od daleč

Mesec februar je čas pustnih plesov. Temu je tako tudi v Mosonmagyaróváru. Plesali so zdravniki, agronomi, trgovci, športniki, pravniki, člani nemške manjšine, da omenim le največje ples v našem mestu.

9. februarja smo se zbudili na zelo lep dan, kot če bi tudi narava čutila, da mora biti ta dan lepo vreme. Kajti tudi ta dan smo se pripravljali na ples, na peti tradicionalni slovenski ples! Zbrali smo se v osnovni šoli Ujhelyi, v predelu mesta, ki se imenuje Majorok. Na tej šoli se tudi drugače dobivajo Slovenci, ki živijo v Mosonmagyaróváru, to šolo obiskujejo njihovi otroci, tu deluje tudi knjižnica, ki ima tudi skromni slovenski knjižni fond.

Na pustni slovenski ples so prišli skoraj vsi Slovenci, ki živijo v mestu in okolici. Bili smo zelo veseli, da so se našemu vabilu odzvali tudi pomembni gostje, med njimi prva sekretarka slovenskega veleposlaništva v Budimpešti Ksenija Škrilec, podžupan mesta Peter Vučić, član mestne samouprave Miklós Szabó, predsednik Državne slovenske samouprave Martin Ropoš. Z nami so se veselili tudi naši madžarski in nemški prijatelji in sodelavci.

Na glasbo ansambla Gyeček smo plesali vse do jutra, tudi tisti, ki hodijo spat s kokošmi, so to noč dolgo zdržali. Lačni tudi nismo ostali, za okusno večerjo se zahvaljujemo čardi Csülök. Ples smo seveda izkoristili tudi za pogovore. Večina gostov je obljubila, da bo prišla tudi na naslednji pustni slovenski ples, pred tem se pa seveda še srečamo na Slovenskih dnevih v Mosonmagyaróváru, ki bodo 6. in 7. julija. S tem dogodkom bomo seveda seznanili tudi porabske bralce in Slovence, ki živijo drugje po državi.

György Šulič
predsednik samouprave

NIKA ZA SMEJ...

Lejpa smrt

Šanji pa Kristina vkup ojdita, velka je lübezen. Šanji ranč ne vej, kak de nagajo Kristini, napona ji lepau goči. Eto-gnauk sta se šetat šla pa sta si nakrajma gaušče malo doj sedla. Kristina gnauk samo cvikne pa etak krči: »Juj, gor sam sedla na ednoga korata.«

Šanji pa: »Aj, kakšo lejpo smrt je emo.«

Telefon

Franci je etognauk daubo telefon. Eden den se k njema nut postavi padaš Peter. Franci ranč te telefonira. Peter ga pa pita: »Zakoj se pa tak dereš nut v telefon? Vej pa guči tak kak gdakoli.«

Franci pa: »Gdakoli, gdakoli. Ti si tū takši norc. Vej pa z Budapeštom gučim. Ti ne vejš, kak je Budapešt daleč?«

Vej on red napravi

Mariška je etognauk pred krčmauv stala, djaukala pa trepetala. Lujzek je ranč tam ta išo pa jo pito, zakoj djauče pa trpeče. Mariška pa: »Samo njaj, Lujzek. Vejš, iz sausadne veši so prišli podje pa so se vkup vdjeli z našimi. Zdaj se

tak bijejo tam znautra, ka že vendar krv tū teče. Moj sin, Bela je tū med njimi. Po mojem se vse zakolejo.«

No, drugo nej trbej Lujzeki. Vō se potegne pa etak pravi Mariški: »Nika se ne bojte. Vej mo ge nut ušo pa včasín red napravim. Vidli te, po ednom mo je tavō lüčo. Vi samo stojte tūj pri vrataj pa štejte, kelko de se ji tavō neslo.«

Mariška je vūpala, ka Lujzek ja včasín red napravi. Kak je Lujzek nut ušo v krčmau, rej-san nej na dugi se že eden vōnese iz krčme. Mariška računa pa etak pravi: »Eden...«

Zdaj pa té, steri se je vōneso, etak pravi: »Nika ne računajte, Mariška. Ge sam,« pravi Lujzek pa tak dojdjekne, ka se vse zemla trausi.

Tak nagnauk me doj primlite

Laci je etognauk leto na policijo pa je kričo: »Gospaud policaj, tak nagnauk me doj primlite, me zaprite! Strašno sam ženo zbijo.«

Policaj pa: »Pa ka je z ženov? Je poškodovana ali leko, ka si go bujo?«

Laci pa: »Jaj, kaj pa. Če bi tak bilau, te bi nej želo, naj me nut zaprete.«

Zamazani je grato

Bela se sreča s padašom. Padaš ga pita: »Bela, kak pa tau vōgledaš? Vej si pa vse zamazani.«

Bela pa etak: »Vejš, tau je tak bilau, ka sam zdaj na panauf sprvajo svojo taščo (anyóst), domau je odišla. Pa te sam vse doj pobaužo cug.«

I.B.

Porabje

**ČASOPIS
SLOVENCEV NA
MADŽARSKEM**

Izhaja vsak drugi četrtek

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukić

Naslov uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1,
p.p. 77,
tel.: 94/380-767

e-mail:
porabje@mail.datanet.hu
ISSN 1218-7062

Tisk:
SOLIDARNOST D.D.
Arhitekta Novaka 4
9000 Murska Sobota
Slovenija

Časopis izhaja z denarno pomočjo Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem.